

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

УДК 347.78

**СУБ'ЄКТ ПРАВ SUI GENERIS НА НЕОРИГІНАЛЬНІ ТВОРИ,
ЗГЕНЕРОВАНІ КОМП'ЮТЕРНОЮ ПРОГРАМОЮ: ПРИКЛАД
ДОГОВІРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАЛЕЖНОСТІ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ,
ЗГЕНЕРОВАНІ ARTIFICIAL INTELLIGENCE VIRTUAL ARTIST (AIVA)**

Н. М. Булат

доктор філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

ORCID-0000-0001-7162-883X

**THE SUBJECT OF SUI GENERIS RIGHTS TO NON-ORIGINAL OBJECTS
GENERATED BY A COMPUTER PROGRAM: AN EXAMPLE OF
CONTRACTUAL REGULATION OF BELONGING OF RIGHTS TO NON-
ORIGINAL OBJECTS GENERATED BY THE ARTIFICIAL
INTELLIGENCE VIRTUAL ARTIST (AIVA)**

N. M. Bulat

PhD, Associate Professor at the Department of Civil Law Disciplines

Odesa I. I. Mechnikov National University

ORCID-0000-0001-7162-883X

Анотація: Метою роботи є аналіз договірної регуляції належності прав на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою, на прикладі музичних композицій, що генеруються AIVA. Робота містить висновок про доцільність законодавчої презумпції належності прав особливого роду користувачу комп'ютерної програми, якщо інше не встановлено договором або законом.

Ключові слова: неоригінальний об'єкт, згенерований комп'ютерною програмою, права особливого роду (sui generis).

Annotation: The purpose of the article is to analyse the contractual regulation of belonging of rights to non-original objects generated by a computer program, using an example of musical compositions generated by AIVA. The article concludes that it is expedient to introduce a legislative presumption of ownership of sui generis rights by a computer program user if otherwise is not provided by a contract or law.

Keywords: a non-original object generated by a computer program, sui generis rights.

Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 вперше визначає правовий режим неоригінальних об'єктів, згенерованих комп'ютерною програмою [1, ст. 33]. Відмежовуючи їх від творів, створених фізичними особами з використанням комп'ютерних технологій, що охороняються за загальними правилами, Закон України «Про авторське право і суміжні права» дозволяє правову охорону неоригінальних об'єктів, згенерованих комп'ютерною програмою, за допомогою прав особливого роду (sui generis) [1, ст. 33]. Варто зауважити, що законодавчі положення містять досить вдалу термінологію в цьому контексті. Так, неоригінальні об'єкти названі об'єктами (не творами), водночас для творів, створених фізичними особами з використанням комп'ютерних технологій, Закон України «Про авторське право і суміжні права» застосовує поняття «твір» [2], що за визначенням є оригінальним інтелектуальним творінням автора [1, ст. 1].

Щодо прав особливого роду (sui generis) на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою, стаття 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права» зазначає, що їх зміст складають лише майнові права [1, ч. 3, 4 ст. 33], вони мають менший, порівняно із загальними правилами, строк правової охорони (лише 25 років з 1 січня року, наступного за роком, в якому згенеровано неоригінальний об'єкт) [1, ч. 6 ст. 33], виникають

внаслідок факту генерування [1, ч. 5 ст. 33], умовою їх виникнення є дотримання прав на інші неоригінальні об'єкти або твори, що використовувались у процесі генерування [1, ч. 7 ст. 33]. Права особливого роду є охоронюваними [1, ч. 11 ст. 33] та можуть відчужуватися та вільно використовуватися за загальними правилами [1, ч. 9, 10 ст. 33].

Водночас стаття 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права» не містить чітких правил щодо визначення, за яким суб'єктом закріплені права особливого роду. Так, ч. 2 ст. 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права» зазначає: «Суб'єктами права особливого роду (*sui generis*) на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою, можуть бути особи, яким... належать майнові права або які мають ліцензійні повноваження на... комп'ютерну програму – автори такої комп'ютерної програми, їх спадкоємці, особи, яким автори чи їх спадкоємці передали (відчужили) майнові права на комп'ютерну програму або правомірні користувачі комп'ютерної програми. Договором можуть визначатися умови належності права особливого роду (*sui generis*) на неоригінальні об'єкти, згенеровані відповідними комп'ютерними програмами» [1, ч. 2 ст. 33]. Така невизначеність у питанні належності прав особливого роду на законодавчому рівні потребує більшої уваги до договірного регулювання. При цьому варто зауважити, що, зважаючи на можливість відчуження прав особливого роду, договірне регулювання мало б пріоритет навіть за умови законодавчо визначеного суб'єкта прав особливого роду.

Метою роботи є аналіз договірного регулювання належності прав на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою, на прикладі музичних композицій, що генеруються Artificial Intelligence Virtual Artist (AIVA).

Платформа AIVA передбачає можливість як редагувати, так і генерувати музичні композиції [3]. Щодо генерування, AIVA дозволяє згенерувати

музичну композицію, обираючи стиль, тональність, тривалість і кількість композицій, які хоче отримати користувач за своїм запитом [4]. Звісно, такі вибори (рішення) користувача у процесі генерування не можна вважати творчими, тож згенерований унаслідок цих рішень об'єкт буде неоригінальним об'єктом, згенерованим комп'ютерною програмою.

Розглядаючи питання належності прав на такі згенеровані композиції (за українським законодавством – прав особливого роду (*sui generis*)), варто зауважити, що договірне регулювання цього питання ставить розподіл прав у залежність від обраного плану користувача.

Так, за вільним планом (станом на 24 березня 2025 року безкоштовний план для користувача [3]), композиції можна використовувати без комерційної мети [5]. При цьому, як зазначено на платформі, «авторське право належить AIVA» [5], що, на нашу думку, можна тлумачити як належність прав на згенеровані композиції власнику платформи. Користувач зобов'язаний зазначати, що об'єкт згенерований AIVA, при кожному його використанні [5].

Відповідно до стандартного плану (станом на 24 березня 2025 року вартує одинадцять євро на місяць [3]), композиції можна використовувати як без комерційної мети, так і з комерційною метою [5]. Але комерційне використання можливе тільки на таких платформах: YouTube, Twitch, Tik Tok та Instagram [5]. Права на об'єкти належать власнику платформи [5]. Водночас користувач не зобов'язаний зазначати про роль AIVA при використанні композицій [5].

Згідно з професійним планом (станом на 24 березня 2025 року вартість – тридцять три євро на місяць [3]), права на композиції належать користувачу, що означає можливість використовувати композиції будь-яким чином, якщо користувач використовує платформу AIVA як фізична особа або як суб'єкт господарювання, річний прибуток якого менше \$300000 або який має менше трьох працівників [5].

Отже, приклад договірної регулювання питання належності прав на згенеровані об'єкти на платформі AIVA дає змогу переконатися, що суб'єкт-правовласник може визначатися по-різному. Водночас за відсутності регулювання цього питання в договорі, застосування норм ст. 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права» видається проблематичним. Адже, як зазначалося раніше, законодавчі положення не визначають точно, за ким мають бути закріплені права особливого роду (*sui generis*) на згенеровані об'єкти. На нашу думку, доцільно встановити законодавчу презумпцію належності прав користувачу комп'ютерної програми, якщо інше не встановлено договором або законом [2]. Адже саме користувач задіяний у генеруванні об'єкта [2; 6, с. 417]. Крім того, у відносинах з власником платформи користувач виступає більш «слабкою» стороною, оскільки не бере участі у визначенні умов договору, а лише приєднується до договору в цілому. Так, власник платформи може за допомогою договірної регулювання залишити права на згенеровані об'єкти за собою (як це зроблено, наприклад, у вільному та стандартному планах AIVA [5]), водночас користувач позбавлений реальної можливості впливати на договірні правила [2]. У цьому контексті законодавча презумпція належності прав користувачу могла б захистити його інтереси у випадках, коли розподіл прав не врегульовано в договорі [2].

Таким чином, для з'ясування належності прав особливого роду (*sui generis*) на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою, потрібно передусім звертатися до договірних положень. Водночас за відсутності договірної регулювання постає необхідність законодавчого визначення відповідного суб'єкта. Нечіткість положень ч. 2 ст. 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права» робить неможливим однозначне визначення суб'єкта прав особливого роду (*sui generis*) у випадках, коли це питання не врегульовано на договірному рівні. Пропонуємо змінити відповідну норму на таку: «Суб'єктом прав особливого роду (*sui generis*) на

неоригінальний об'єкт, згенерований комп'ютерною програмою, є правомірний користувач комп'ютерної програми, якщо інше не встановлено договором або законом» [2].

Література

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» : Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX, зі змінами, внесеними згідно із Законами України, станом на 15.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20> (дата звернення: 24.03.2025).
2. Bulat N. Protection of non-original objects generated by artificial intelligence: the Ukrainian copyright law approach. *International Journal of Law and Information Technology*. 2024, 32, eaae010. <https://doi.org/10.1093/ijlit/eaae010>.
3. AIVA. Your personal AI music generation assistant. URL: <https://www.aiva.ai> (last accessed: 24.03.2025).
4. AIVA. Create from a style. URL: <https://creators.aiva.ai/create/Styles> (last accessed: 24.03.2025).
5. AIVA Helpdesk. I don't understand the terms of License. URL: <https://aiva.crisp.help/en/article/i-dont-understand-the-terms-of-license-1wqvh5v> (last accessed: 24.03.2025).
6. Papadopoulou A. Creativity in Crisis: Are the Creations of Artificial Intelligence Worth Protecting? *JIPITEC*. 2021, 12. P. 408–418.